

Lausunto hallituksen esitysluonnoksesta laajakaistarakentamisen tueksi

MH § 91

Liikenne- ja viestintäministeriö valmistelee hallituksen esitystä laajakaistarakentamisen tuesta ja pyytää lausuntoa esitysluonnokseen. Hallituksen esitysluonnoksessa ehdotettu laki mahdollistaisi laajakaistarakentamisen tukemisen valtion varoista. Laki sisältäisi säännökset tuen myöntämisen ja maksamisen edellytyksistä sekä toimivaltaisesta tukiviranomaisesta ja tämän tehtävistä.

Laajakaistarakentamisen tukeminen mahdollistettaisiin alueilla, joilla nopean laajakaistan kaupallista tarjontaa ei ole. Kaupallisesti tarjolla olevat laajakaistayhteydet sekä suunnitelmat sellaisten rakentamiseksi kartoitettaisiin ennen valtiontuen julkista hakumenettelyä.

Hallituksen esitysluonnos liittyy pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman strategiseen kokonaisuuteen elinvoimainen Suomi. Hallitusohjelman mukaan laajakaistatukiohjelmaa jatketaan. Ohjelma suunnitetaan alueille, nopean laajakaistan kaupallista tarjontaa ei ole ja joille kaupallista laajakaistaa ei ole tulossa ennen vuotta 2025 ja siinä huomioidaan myös taajamien ongelmat.

Esitys liittyy valtion vuoden 2021 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Julkisen talouden suunnitelman mukaan tukiohjelmaan varataan viisi miljoonaa euroa vuodelle 2021. Esitetyllä tuella nopeiden laajakaistayhteyksien piiriin olisi tavoitteena saada noin 10 000 uutta kotitaloutta.

Suomessa on tuettu laajakaistarakentamista julkisella tuella vuoden 2010 alusta, jolloin laajakaistarakentamisen tuesta haja-asutusalueilla annettu laki (1186/2009) tuli voimaan. Tukiohjelmaan liittyvä tukihakemus on tullut tehdä Liikenne- ja viestintävirastolle vuoden 2018 loppuun mennessä.

Esityksen mukaisesti Suomen tavoitteena on digitaalisen infrastruktuurin kehitys vähintään Euroopan unionin laajakaistatavoitteiden mukaisesti. Euroopan komission vuodelle 2025 asettamien tavoitteiden mukaisesti eurooppalaisilla kotitalouksilla niin kaupungeissa kuin maaseudullakin olisi oltava mahdollisuus käyttää yhteyksiä, joiden siirtonopeus on vähintään 100 Mbit/s ja joka voidaan kasvattaa yhteen gigabittiin sekunnissa.

Maakuntaliittojen tehtävänä olisi yhdessä kuntien kanssa määrittää hankehakuun soveltuvat hankealueet. Maakuntaliittojen ja kuntien kilpailutukseen valitsemien hankealueiden toteuttamiseen tulisi olla

hankkeen sijaintikunnassa kiinnostusta ja riittävät taloudelliset resurssit. Hankealueiden valitsemisen lisäksi maakuntaliittojen tehtävänä olisi kilpailuttaa hankkeen toteuttaja. Kilpailutuksessa valituksi tullut hankkeen toteuttajat voisivat hakea valtion tuen suunnitellulle viestintäverkolle Traficomilta.

Tuen saaja maksaisi vähintään 34 % laajakaistahankkeen tukikelpoisista kustannuksista. Ehdotetun lain perusteella tukea voitaisiin myöntää 66 prosenttia tukikelpoisista kustannuksista. Valtion tuen osuus kuitenkin vaihtelisi 33-58 prosentin välillä riippuen kunnan maksuosuudesta. Kuntien omarahoitusosuudet 8-33 % määriteltäisiin asetusluonnoksen mukaisten tunnuslukujen (kunnan tase, taajama-aste, väkiluku) perusteella. Tukikelpoisiin kustannuksiin voi kohdistua myös muuta julkista tukea kuin tämän lain mukainen tuki. Julkisen tuen osuus voi olla enintään sata prosenttia tukikelpoisista kustannuksista.

Aiemman kansallisen tukiohjelman tuella Kainuussa valokuituverkkoa on rakennettu kaikissa muissa kunnissa paitsi Paltamossa ja Kajaanissa. Ohjelman alkuvuosien epäedullisten rakentamisehtojen vuoksi valokuituverkkoa ei ole saatu koko maakunnan kattavaksi. Maaseuturahaston tuella rakennetut kyläverkkohankkeet ovat täydentäneet laajakaistatuella rakennettua verkkoa. Kajaanin omarahoitusosuus olisi lakiesityksen mukaan edelleen 33 %, mutta Paltamon 8 %.

Kainuun liitto ottaa 12.6.2020 mennessä pyydytyssä lausunnossa kantaa seuraaviin seikkoihin:

- on hyvä, että julkista tukea voi saada laajakaistayhteyksien kehittämiseksi alueille, joilla ei ole vastaavaa kaupallista tarjontaa, eikä sitä ole niille tulossa seuraavan kolmen vuoden aikana vaan vaikka tarvetta vakaille yhteyksille olisi, näin kunnilla olisi hyvät edellytykset kehittää alueen tietoliikenneyhteyksiä tavoitteitaan ja tarpeitaan vastavasti

- hankkeiden toteuttaminen perustuu vapaaehtoisuuteen, mutta vaatimus kuntien osallistumisesta hankkeiden kustannuksiin loisi käytännössä uuden, aiemmasta toteutusmallista kasvaneen (tukikelpoisen verkon osuuden kasvun mukana) menoerän kuntatalouteen ja lisäksi asettaisi Suomen kansalaiset keskenään eriarvoiseen asemaan

- hankkeiden tuen tulee kuitenkin tulla kokonaan valtiolta, kuntien omarahoitusosuuksista ja niiden määrittelystä asetuksessa kuvattujen tunnuslukujen ja kaavojen perusteella tulee luopua

- hankkeiden toteuttaja kattaa hankkeiden tukikelpoisista kustannuksista 34 %, valtion tuki tukikelpoisista kustannuksista tulee nostaa

vähintään 66 prosenttiin, mielellään samalle tasolle, toteutusten yhdenmukaisuuden vuoksi, maaseuturahaston myöntämän kyläverkko-hankkeille myöntämän tuen kanssa (tähän asti 70 %)

- tietoliikenneyhteydet ovat välttämättömiä sekä nykyhetken että tulevan yhteiskunnan toiminnoille (mm. sotepalvelujen siirtyminen valtion vastuulle) ja niiden kehittämiselle, ensisijainen vastuu niiden rahoituksesta kuuluisi valtiolle

- nopeiden ja luotettavien yhteyksien välttämättömyys on korostunut koko Suomessa kevään 2020 aikana ja on nähty, että tietoliikenneyhteydet ovat perusinfra digitaalisten palvelujen toiminnalle, kehittämiselle ja laajalle käyttönotolle

- tehokkaat, luotettavat ja kapasiteetiltaan tulevaisuuden teollisuuden ja palvelujen tarpeisiin vastaavat tietoliikenneyhteydet ovat perusedellytys yritystoiminnan ja palvelujen digitalisoitumiselle sekä kasvavalle paikkariippumattomalle työskentelylle

- tehokkaat, luotettavat ja kapasiteetiltaan riittäviksi mitoitettut tietoliikenneyhteydet ovat kriisitilanteisiin varautumisessa perusedellytys huoltovarmuuden takaamiseksi

- tietoliikenteen runkoreittien kapasiteetin varmistaminen elinkeinoelämän kehitystarpeet huomioiden koko Suomen osalta ja uusien teollisten investointien saamiseksi Suomeen, on kaivattua elvytystä maan talouden toipumiselle koronakriisistä

- uusien kansainvälisten tietoliikenneyhteyksien varmistamiseksi Suomen sisäisten runkoreittien täydennysrakentamisen tarve ja niiden rakentamisen resursointi tulee huomioida kansalaisten laajakais-tarakentamisen rinnalla

- haja-asutusalueiden laajakaistapalveluiden suurin haaste on vähäinen asiakasmäärä ja siksi kaiken asiakaspotentiaalin hyödyntäminen on keskeistä, laista tulee poistaa tarpeeton jaottelu vakituisiin ja vapaa-ajan asukkaisiin, yhteydet tulee varmistaa kaikki toiminnalliset alueet huomioiden

- hankkeiden kilpailutus, tukipäätös ja maksatukset ohjeistuksineen tulisi kuulua jatkossa rahoittavan viranomaisen eli tässä tapauksessa Traficommin tehtäviin, maakunnan liittojen rooli olisi laajakaistahankkeiden toteutumisen aktivointi alueella (tiedottaminen, hankkeiden valmistelu kuntien ja eri toimijoiden kanssa) sekä toimien koordinointi ja yhteensovitus tukea hankkeille myöntävien ohjelmien kesken

- tukikelpoisiksi kustannuksiksi tulee katsoa kaikki ne kustannukset, mitkä ovat välttämättömiä hankealueella sijaitseville käyttäjille toimi-

tettävien liittymien tarjonnassa

- tavoite, 2025 kaikilla kotitalouksilla tulisi olla mahdollisuus käyttää vähintään 100 Mbit/s yhteyksiä, on hyvä, mutta varattu 5 milj. euroa vuodelle 2021 (toteutus 2021-2023) kolmen vuoden siirtomäärärahan on hyvä aloitus) on riittämätön tavoitteeseen nähden

- varaus rahoitukselle arvioida uudelleen ja nostaa 2025 tavoitteen saavuttamisen edellyttämälle tasolle ja taata kaikille toteuttamiskelpoisille hankkeille

Erillisliitteenä on hallituksen esitysluonnos laajakaistarakentamisen tuesta

Erillisliite nro: 8

Aluekehitysasiantuntija Paula Karppinen esittelee asiaa.
Lisätietoja asiasta antaa aluekehitysasiantuntija Paula Karppinen puh. 044 710 0867, paula.a.karppinen(at)kainuu.fi. sekä maakuntajohtaja Pentti Malinen, 044 797 0197, etunimi.sukunimi@kainuu.fi.

Maakuntajohtaja ehdotus:

Maakuntahallitus merkitsee tiedoksi saamansa informaation, käy evästyskeskustelun ja antaa virastolle valtuudet viimeistellä lausunto.

Maakuntahallitus:

Maakuntahallitus päätti siirtää asian käsittelyn maakuntahallituksen 08.06.2020 pidettävään kokoukseen.
